

موبدان در شاهنامه فردوسی

پژوهش: دکتر زهرا دلپذیر

انتشارات پاژ ۱۳۹۸

سرشناسه	:	دلپذیر، زهرا
عنوان و نام پدیدآور	:	موبدان در شاهنامه فردوسی/ پژوهش زهرا دلپذیر.
مشخصات نشر	:	مشهد: انتشارات پاژ، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۰ ص: ۵/۱۴×۵/۲۱ م.
شابک	:	۴۰۰۰۰۰ ریال: ۸-۶۲-۸۹۰۴-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیفا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۱۶ ق. شاهنامه -- روحانیت (زردشتی)
موضوع	:	Ferdowsi, Abolqasem. Shahnameh -- Clergy (Zoroastrianism)
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۴ ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	:	10th century -- History and criticism -- Persian poetry
موضوع	:	روحانیت (زردشتی) در ادبیات
موضوع	:	Clergy (Zoroastrianism) in literature*
رده بندی کنگره	:	PIR۴۴۷
رده بندی دیویی	:	۸۶۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۷۹۰۲۱۲

www.ketab.ir

طرح جلد: محمد محمدی نائی
چاپ اول، ۱۳۹۸، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۶۰ صفحه
شابک: ۸-۶۲-۸۹۰۴-۹۶۴-۹۷۸
ISBN: 978-964-8904-62-8
انتشارات پاژ، مشهد
تلفن: ۰۵۱-۳۸۷۸۹۷۱۹
همراه: ۰۹۱۵۳۱۲۱۹۳۲ - ۰۹۱۵۳۱۵۵۰۶۹
بهاء: ۴۰۰۰۰۰ ریال

نشر پاژ

یادداشت

دانایان و پرهیزگاران هر قوم از ابتدای شکل‌گیری جامعه، مقام خود را جدای از دیگران داشته و حتی از جهات مختلف خود را برتر از مردم عادی می‌پنداشته‌اند. شاهنامه که در حقیقت تاریخ اجتماعی زندگی ایرانیان است در بحث از پادشاهی طهمورت، وزیر او را از جمله کسانی می‌داند که: همه‌روز بسته ز خوردن دو لب به پیش جهان‌دار برپای شب (ج ۱/ ۳۶: ۲۲)

و به همین جهت:

چو جان بردل هرکسی بود دوست نماز شب و روزه آیین اوست (همان: ۲۳)

کمی بعد هم‌زمان با جمشید، نفوذ معنوی این گروه زیاد شد و پادشاه، آنان را به‌صورت طبقه‌ای با خویشکاری معین، از دیگران جدا کرد:

گروهی که آثوریان خوانی‌اش جدا کردشان از میان گروه بدان، تا پرستش بود کارشان به رسم پرستندگان دانی‌اش پرستنده را جایگه کرد کوه نوان پیش روشن‌جهاندارشان (همان: ۴۲: ۲۰-۲۲)

طبیعی است که این طبقه از آن پس در اندیشه حفظ موقعیت خویش باشند و برای برکشیدن این مقام و موقعیت مبارزه کنند. در یک سخن، از آن زمان که شکوه و فره دینی به صورت مرغ و ارغنه از جمشید پریدن گرفت، جز بالاترین مقام اجتماعی را خواهان نبود.

با آمدن زرتشت و رسالت پیامبری او، سخن‌ها بیش از پیش بار دینی گرفت و:

به شاه کیان گفت پیغامبرم	سوی تو خرد رهنمون آورم
جهان آفرین گفت بپذیر دین	نگه کن بدین آسمان و زمین
که بی خاک و آتش برآورده‌ام	نگه کن بدو تاش چون کرده‌ام

(ج ۵/ ۸۰: ۴۲-۴۵)

از آن پس امرونی‌ها در پوشش دین عرضه می‌شد:

به شاه کیان گفت زردشت پیر	که در دین ما این نباشد هژیر
که تو باژ بدهی به سالار چین	نه اندر خور دین ما باشد این

(همان/ ۸۴-۸۵: ۸۷-۸۸)

در طول زمان موبدان احساس کردند نیرویشان کاستی گرفته و ملوک الطوایف گردن به فرمان‌ها نمی‌نهند؛ بنابراین بزرگان فارس، آذربایجان و موبدان سراسر بلاد را یار گرفتند، اردشیر را برکشیدند و دیگر بار، بخش عمده قدرت سیاسی و دینی را در انحصار گرفتند و این موقعیت را تا پایان دوره ساسانی نگهبان بودند.

خانم دکتر زهرا دلپزیر، در این کتاب، با نکته‌سنجی و بازجست دقیق ابیات شاهنامه فردوسی و مقایسه تطبیقی آن‌ها با منابع کهن و آثار جدیدتر، مقام موبدان را از جهات گوناگون

بررسی کرده و نفوذ و تأثیر اقدامات آنان را در جامعهٔ زمانشان، به‌خوبی مشخص نموده است. امید است که جوانان دانشجو و خوانندگان کتاب از این اثر تحقیقی ارزشمند بهرهٔ کافی ببرگیرند.

دکتر محمد رضا راشد محصل
دانشگاه فردوسی مشهد

www.ketab.ir